

ORSZÁGOS ERDÉSZETI GÉPESÍTÉSI KONFERENCIA MEGNYITÓ ELŐADÁS

MADAS ANDRÁS

a mezőgazdasági tudományok doktora
Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, Budapest

Az erdészeti munkák gépesítésének helyzetéről és fejlesztési feladatairól szólva figyelembe kell venni azokat az adottságokat és követelményeket, amelyek egyrészt a felszabadulás óta eltelt időszak társadalmi-gazdasági átalakulásából és az ehhez simuló erdőgazdasági politikából, másrészt a változó nemzetközi gazdasági helyzetből következnek.

Az erdőszet gazdasági helyzetének megítélésében ma legjelentősebb az a nemzetközi felismerés, hogy az erdőben termelhető meg a világ folyamatosan megújítható és bővíthető nyersanyagainak egyike, a fa. A fa megtermelése — a többi nyersanyagokhoz viszonyítva — kevesebb energiát, kevesebb beruházást igényel, önmagában vagy más nyersanyagokkal kombináltan jó termelési és fogyasztási mutatókkal rendelkező terméké alakítható. Ezért a világ rohamosan növekvő nyersanyagszükségletének folyamatos kielégítése érdekében a fatermelési lehetőségek kihasználása alapvető népgazdasági érdek, melyet ezen a téren szolgálni az erdőgazdaság feladata és privilégiuma.

A másik gondolat, melynek egyre több figyelmet szentelnek, az erdő és a különböző szociális problémák kapcsolata. Az erdő, az abban megtermelt nyersanyag feldolgozása, forgalmazása egyre kisebb számú, de mégis sok embernek ad megélhetést. A termelékenység javítása érdekében drága eszközöket bízunk egyre nagyobb mennyiségben és értékben dolgozóinkra, megtanítjuk őket azok kezelésére, megköveteljük a magas színvonalú technika hatékony alkalmazási feltételeinek betartását, de ugyanakkor személyes jövedelmüket is növelnünk kell. Szakmunkásainknak távlatot kell biztosítanunk. Az oktatásnak sürgősen meg kell találnia azt az utat, amelyen nemcsak felkészíti az erdőgazdasági dolgozókat az új, a fejlődő technika magas színvonalú alkalmazására, de lehetővé teszi, hogy az idő múlásával a tő melletti munkában megfáradt emberek kisebb fizikai megterhelést igénylő munkakörökben (TMK, javító bázis stb.) legyenek elhelyezhetők, ahol életük előző szakaszában szerzett tapasztalataikat kipróbált, jó szakemberként hasznosíthatják.

Erdőgazdaságunk fejlesztési céljainak és irányainak meghatározásakor a nyersanyagtermelés és energiagazdálkodás terén rendelkezésre álló, a mező-

gazdaság kivételével, minden más népgazdasági ágánál kedvezőbb adottságok és az ezzel kapcsolatos szociális követelmények mellett harmadik gondolatként figyelembe kell venni azt is, hogy az erdészet része egy bonyolult környezeti (ökológia) rendszernek. Tevékenységének meghatározásakor figyelembe kell vennie a rendszerben működő többi komponens helyzetét, fejlődését, hagyományait és lehetőségeit is. A FAO Erdészeti Bizottságában az erdészet helyzetének és feladatainak az elmúlt hetekben végzett világszintű elemzése során a legkülönbözőbb politikai és társadalmi berendezettségű államok képviselői is felhívták a figyelmet arra, hogy

— az erdészetnek gondosabban kell munkáját egyeztetnie az ugyancsak nagy változásokon átmenő mezőgazdasággal,

— a fa iránti szükségletek súlyos gondoktól már középtávon sem mentes kielégítése érdekében növelni kell a nyersanyagtermelő erdők területét, mely nélkül nem lehet fedezni az egyéb nyersanyagforrások fokozatos kimerülése, az egyre mélyülő nyersanyagválság miatt — a korábbi nézetekkel ellentétben — a műanyagokról is hosszabb távon mindinkább a fatermékekre tolódó igényeket. Ezért a mezőgazdaság intenzifikálódásával felszabaduló területeket be kell erdősíteni,

— emellett, és mindezen követelmények alapján sürgősen meg kell javítani az erdészeti termelés jelenlegi eljárásait, növelni kell az egész gazdálkodás hatékonyságát mind az élő munkával, mind az eszközökkel való gazdálkodás terén.

Az erdészet előtt hazánkban is nagy feladatok állnak. Az V. ötéves tervidőszak folyamán a fakitermelés tovább nő. 1980-ig az összes kitermelés országosan megközelítheti a 8 millió m³-t. A fa nyersanyagtermelés megújulását és bővítését szolgálja az a 110 000 ha erdőfelújítás és 70 000 ha erdőtelepítés, melyet ugyanerre az időszakra előirányoztunk. Számolnunk kell viszont azzal, hogy tovább fogy az a munkáskéz, amely a fát neveli, dönti, mozgatja és feldolgozza.

— Már belátható az az idő, amikor az évente kitermelésre kerülő fa-tömeg minden 4 m³-éből 1 m³ az igények, a felhasználás szerkezetváltozását leginkább kielégítő nyárfa lesz.

— Számolnunk kell azzal is, hogy minden 5 m³ fából 1 m³ a technikával jelenleg kevésbé felszerelt termelőszövetkezeti erdőkből kerül ki.

— Majdnem minden harmadik hektár erdőt olyan területen létesítünk majd, ahol valamikor erdő állott és a helyére lépett mezőgazdaság ma újra erdőt kíván látni rajta, mivel a termelés ott számára nem, de az erdő számára — helyenként igen nagy hozammal — jövedelmező lehet, s így a földterületnek a jelenleginél nagyobb népgazdasági hatékonysággal való hasznosítása válik lehetővé.

Az erdészetnek a világban kialakult helyzete, az erdészeti tevékenység, az erdő értékelésének megváltozott kiindulópontjai és végső eredményei e

nagy feladatok előtt álló magyar erdészetet is több következtetés levonására készítetik.

A fának, az erdőnek, az erdészetnek hazai viszonylatban is egyre nő a társadalmi jelentősége, s ezzel együtt a szakemberek felelőssége. Az állami erdészetnek pl. fokozott felelősséggel kell a területén felmerülő minden erdészeti feladat megoldásával foglalkoznia, függetlenül attól, hogy az melyik szektorban jelentkezik. Új eljárások bevezetését, a termelés szervezését, tevékenysége társadalmi hátterét úgy kell irányítani, hogy a népgazdaság fában képződő tulajdona, erdőben levő értéke az ösztársadalmi érdekeket tartamosan és magas szinten hatékonyan elégítse ki.

Gyorsítani kell az erdővagyon növekedését, az élőfakészlet szerkezetének és minőségének javítását, a kitermelt fát kedvezőbbben hasznosító eljárások, gépek további bevezetését, mindenekelőtt korszerűen szervezett és egyeztetett irányelvek szerinti működtetését. A termelés irányítóit, mindenekelőtt azonban munkásainkat, fel kell készíteni az új technika hatékony alkalmazására. Ezen a téren különösen gyors és gyökeres változásokra van szükség.

A IV. ötéves terv ideje alatt folytatott következetes műszaki fejlesztés során számos tapasztalatot szereztünk a folyamatgépesítésről, annak több feltétele már kialakult. A csökkenő munkáslétszám, az élőmunkával való jobb gazdálkodás, az egyre magasabb hatékonysági követelmények e tapasztalatok hasznosítását, a folyamatgépesítés kiterjedt és főleg szervezett alkalmazását követelik. A nyárasok növekvő kitermelése ehhez kitűnő alapot és feltételeket teremt, de a feladat gazdaságos végrehajtása nélkülözhetlenné is teszi a fejlettebb új módszerek alkalmazását.

A feladatra fel kell készülni, meg kell gyorsítani a géprendszerek véglegesítését, elő kell készíteni az ehhez szükséges technika beszerzését. *Fel kell zárkóznunk a termelési rendszerekben dolgozó mezőgazdasághoz,* amely a biológiai, ökológiai és technikai feltételek optimális összhangjának biztosításával törekszik, és ér el egyre magasabb szintű termelési eredményeket. A mezőgazdaság által bevezetett „termelési rendszer” fogalom lényegesen tágabb értelmű, mint az erdőgazdálkodás technikai fejlesztésében érvényesíteni kívánt, a mezőgazdaságtól eltérően időben egymástól lényegesen elkülönülő termelési fázisok hatékonyságának növelését célzó géprendszerek alkalmazása, a folyamatgépesítés. Ezért a mezőgazdasági szóhasználat hibás átvétele helyett a cél és a módszer helyes alkalmazására kell törekednünk.

A biológiai, technikai és technológiai tekintetben egyaránt sok új elemet tartalmazó, de mindenekelőtt a felújítás és a fakitermelés teljes folyamatát átfogó első géprendszereket az 1973. évi fagazdasági műszaki napokon bemutattuk. Az 1974. évi gép ártámogatásnak több mint fele olyan technikai beszerzésre irányul, mely a hatékony folyamatgépesítés kiterjesztését segíti elő. A nagyfokú lemaradás behozására és a nélkülözhetetlen technikai fejlesztés érdekében az V. ötéves terv időszakában erre a célra jelentős összegeket írá-

nyoztunk elő. Az előkészítést megkezdtük, de természetesen az egymás mellé helyezett gépek — legyenek azok bármilyen korszerűek — még távolról sem felelnek meg a komplex folyamatgépesítés követelményeinek. Ezért elsőrendű feladatunk, hogy meggyorsítsuk a komplex termelési technológiák kifejlesztését, leírását és munkába állítását.

Mindezek alapján úgy vélem, nem kétséges, hogy a gépesítés és a *korszerű gépesítésre alapozott folyamatos munkaszervezés* terén nagy feladatok állnak előttünk. Egész ágazatunk jövőbeni fejlődése határozottan állíthatjuk — már az V. ötéves tervidőszak folyamán is — e feladatok eredményes megoldásától függ. Rendkívül *nehéz körülmények között, rendkívül nagy lemaradást kell behoznunk*. Sokak szerint majdnem lehetetlen feladat megoldására kell vállalkoznunk. Technikailag elmaradott, ennél fogva rendkívül magas élőkommunka igényű ágazatunkat céltudatos szervezett tevékenységgel néhány év alatt technikailag olyan szintre és úgy kell fejlesztenünk, hogy az élőkommunkának technikával történő felváltása lehetőleg már ebben az időszakban is növelje egész gazdálkodásunk hatékonyságát. E súlyos feladat megoldása természetesen sokoldalú komplex előkészítő és szervező munkát követel, de ezen a téren legtöbbet várunk a gépesítés fejlesztőitől, a gépesítésben munkálkodóktól.

Ennek alapján a mai Konferencia kétségtelenül rendkívül időszzerű és hasznos, az egész ágazat fejlődését számottevően előreviheti. Ezért a konferencia megszervezéséért az MTA Erdészeti Bizottságának és az Országos Erdészeti Egyesületnek köszönetünket kell kifejezni.

Úgy vélem azonban, hogy e konferenciával a munkát nem tekinthetjük lezártnak. Az itt elhangzó előadások alapján és — még inkább — ezt követően a tapasztalatok alapján kialakítandó munkaprogram kidolgozása során foglalkoznunk kell majd a helyzet olyan részletes, átfogó további elemzésével, amely a műszaki fejlesztés gyorsítását biztosíthatja és gazdálkodásunk hatékonyságát — adottságainkkal és lehetőségeinkkel összhangban — növelheti.